

naturam bestiarum volucrum, et serpentum cæterorumque domari, et dominat esse a natura humana, et explicat eleganter Basilius, homilia decima in Genesim, et Gregorius Nissenus, Orat. in verba illa: *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem, etc.*, et libro de Opificio mundi, capite septimo, et attigit Augustinus, lib. 9, Genes. ad litter., cap. 14, et lib. 83, Quæst. quæst. 13. Igitur hanc totam potestatem vocamus physicam, quia non consistit in peculiari jure dominandi, aut utendi, quod statim explicabimus, sed in naturali industria et efficacia, quam homo tum per vires corporis, tum maxime per discursum et rationem exercere potest. Unde etiam dici potest haec potentia executiva, quæ ad proprium dominium non sufficit, nam Angelus similem potestatem et majorem habet in homines, et non propterea naturale dominium in illos habet, imo etiam unus homo in alium similem potestatem exercere valet, etiamsi dominus ejus non sit, quando non jure, sed facto tantum id potest.

9. *Secundum est jus seu potestas moralis.* — Unde secundo requiritur ad dominium jus utendi dicta potestate, quod jus potestatem moralem merito appellamus, quia non addit homini aliquam entitatem, vel qualitatem, sed solam moralem facultatem, ut licite et sine alterius injuria possit uti rebus illis, quarum est dominus. Hoc ergo jus habuit etiam homo ex vi suæ creationis, estque illi naturale respectu inferiorum animalium, quia et naturaliter sunt propter hominem, et illis nulla injuria fieri potest in quocumque illorum usu, et ideo, pura hominis inspecta natura, licitum ei est uti his animalibus in quemcumque honestum usum. Dices, hæc animalia principaliter sunt sub dominio Dei: ergo non potest homo ex vi suæ naturæ habere proprium jus utendi illis suo arbitrio nisi peculiari Dei beneficio illi donetur. Respondemus, verum quidem esse hoc dominium ex dono Dei homini competere: nihilominus tamen naturale dici, quia naturam ipsam consequitur, estque ei quodammodo debitum, et usus ejus naturaliter licitus est, nisi specialiter prohibeatur. Sicut fuisse licitum Adamo edere de ligno scientiæ boni et mali, nisi ei fuisse specialiter prohibitum. Unde etiam Aristoteles 1, Politicor., c. 5, dixit, naturam omnia inferiora, hominum gratia, fuisse, et ideo venationem, punctionem, et omnem aliam similem rerum acquisitionem ex natura rei justam esse. Quod optime ex ipso naturæ ordine et convenienti Dei providentia,

naturali perfectione hominis supposita, explicat D. Thomas, dicta q. 96, art. 4.

10. *Probatur jam tertium membrum assertionis ratione D. Thomæ.* — Tertio probandum superest, aliquod majus dominium habuisse Adamum in statu innocentiae, quam post peccatum habeat. Ratio autem est, quia, ut ait D. Thomas, dicto art. 4, ad quartum in ultimis verbis, omnia animantia tunc per seipsa homini obedivissent, sicut nunc quedam domestica ei obedunt. Sicut ergo ex parte animalium major esset subjectio, quasi divinitus indita, etiam ex parte hominis major esset potestas et facilitas dominandi. Quod autem tunc animalia peculiari modo, et instinctu perfecte homini obdiren, indicatum imprimis est Genes. 2, quando Deus adduxit omnia animalia ad Adam, ut singulis nomina imponeret, quasi tradens illi possessionem eorum, quorum dominium jam dederat, ipsisque animantibus quodammodo prebens peculiarem sui domini cognitionem, cui ad nutum obedire oportebat, ut eleganter expendit Chrysostomus, hom. 14, in Genes. Secundo, erat hoc maxime consenteum perfectioni illius status, in quo ita erant omnia recte ordinata, ut inferiora perfecte superioribus obdiren, quamdui homo in divina obedientia persisteret: et ideo sicut inferior appetitus in ipsomet homine perfecte subjectus erat rationi, ita etiam perfecte essent homini subjecta. Tertio etiam erat hoc aliquo modo necessarium, ut homo sine difficultate et labore posset hanc potestatem et dominium exercere. Maxime vero necessarium erat, ut omnia animalia etiam quæ ferocia sunt, quæ nunc ab hominibus timentur, quia ab eis laedi et interfici possunt, in illo statu essent homini mansueta. Nam, ut ait Augustinus 14, de Civit., cap. 40: *In illo statu, et in tanta affluentia bonorum nihil timere poterant homines, vel dolere, ubi nec mors metuebatur, nec ulla corporis mala valetudo, nec aberat quidquam quod bona voluntas adipisceretur, nec inerat, quod carnem animumve hominis feliciter viventis offendere.* Unde perfecta hæc animalium obedientia ad donum immortalitatis illius status ex parte pertinebat, ut homines securi, et sine ullo timore, aut sollicitudine vivere possint, et fortasse hoc in causa fuit, ut Eva, cum ei serpens loqueretur, nihil timuerit, ut inferius latius dicemus.

11. *Satisfit tertio argumento posito in n. 3.* Et ita responsum est tertiae difficultati in principio positæ. Jam enim explicatum est, quomodo hæc perfectio dominii ex Scriptura et

Patribus, aliisque ejus expositoribus, et quomodo ex natura illius status colligatur. Quapropter licet verba cap. 9 Genesis, et Ecclesiast. 17, magna ex parte similia videantur, nihilominus cum proportione utriusque status intelligenda sunt. Nam, ut bene notavit Cajetanus, subjectio animalium in utroque statu naturalis est, tamen in executione, seu in modo obedientiae aliquid supernaturale erat in statu innocentiae, quia nunc est cum aliqua contradictione et repugnantia, tunc autem nihil homini repugnaret, quod ei naturaliter debet esse subjectum, ut divus Thomas dixit, et hoc significatum est per verba illa Sapientiae: *Posuit terrorem illius super omnem carnem, quia peculiari modo fecit, ut omnia animantia revererentur, ac timerent hominem tanquam suum presidentem et dominum.*

12. *Ad instantiam contra responsum ibidem factam.* — Cum autem instatur, quia hoc fuisse perpetuum quoddam miraculum: respondemus, si miraculum dicatur, quidquid est quoad modum supernaturale, verum quidem esse, privilegium illud supernaturale fuisse, tanquam naturæ non debitum, nec consequens puram naturam ipsorum animalium. Nihilominus tamen tunc non potuisse vocari miraculum, quia non esset rarum, nec præter communem et consuetam legem illius status. Nunc autem postquam illud peculiare donum per peccatum amissum est, quando per specialem gratiam aliqua ejus participatio conceditur, inter miracula computatur. Modum autem insinuat D. Thomas, art. 4 et 4, quia animalia bruta, quævis rationem non habeant, aliquam habent estimationem naturalem, quatenus cum homine in sensitivis facultatibus conveniunt. Unde quedam illorum quemdam naturalem instinctum, umbram prudentiæ, vel artis præ se ferentem habent, ut grues, et apes, et similia, alia vero usu et consuetudine, vel aliqui instructione mitigantur, et quodammodo familiaria et obsequientia homini fiunt. Quidquid ergo potest in his animalibus consuetudine acquiri vel perfici, potuit Deus peculiari instinctu (ut ita dicam) quasi per accidens infuso, eis tribuere. Non quidem per inhaerentem habitum, ut probabilius videtur, sed per providentiam peculiarem inducendophantasmam bruti ad eam apprehensionem, et appetitum ejus ad eam inclinationem, quæ ad patendum homini sine contrarietate, vel repugnantia magis esset accommodata.

13. *Circa proximam assertionem dubium primum.* — *An dominium hominis extendatur ad*

omnia animantia. — Nonnulla vero dubia circa hanc partem interrogari possunt. Primum est, an haec assertio generaliter posita de animalium subjectione aliquam patiatur limitacionem. Quod dubium movetur propter Theodoreum, qui in quæstione vigesima in Genes. dixit, non universa animalia propter hominem creata esse, excipitque *cete illa grandia et feras terrestres*, et consequenter dicit, in hæc non esse datum homini potestatem. Alioqui enim ait, eorum quoque nomina addita fuissent. Hanc vero sententiam merito refellit Pererius, lib. 4, in Genes. Et improbat primo ex verbis Scripturæ, quæ valde generalia sunt, Genes. 1 et 9, et Eccles. 17, et Psalm. 8, quorum locorum verba supra adducta sunt, et Jacobus in sua Epistola, c. 3, generatim dicit: *Omnis natura bestiarum, et volucrum, et serpentum, et cælerorum dominantur, et domita sunt a natura humana.* Secundo, quia Scriptura in aliis locis docet omnia esse creata propter hominem etiam celum ipsum et terram, uti Moyses ait, Deuter. 4, et Paulus 1, ad Corinth. 3, dixit, *Omnia vestra sunt, sive mundus, etc.* Tertio, quia homo omnibus illis animalibus dominatur, quæ potest capere, et domare, vel mansuetacere, vel interficere, sed hoc potest homo facere et physice, seu cum effectu, et moraliter, seu licite etiam circa feras terræ, et circa cetæ grandia, seu balenes maris: ergo omnibus sine exceptione dominatur. Argumentum sumptum est ex Augustino, dicto lib. 9, Gen. ad lit., c. 14, dicente, datum esse homini non solum pecora et jumenta, sed etiam sœvas feras, et mansuetas facere, et eis mirabiliter impetrare, potentia rationis, et non corporis valeat, ubi cum potestate dominandi feras, potestatem etiam imperandi conjungit, et satis significat, potestatem esse universalem. Quam expressius docuit Basilius, hom. 10, in Exaem., ubi etiam ceterorum, seu balenarum, ac leonum speciale mentionem facit. Denique experimento etiam hoc comprobatur, quapropter sine ullo fundamento exceptio illa facta est. Nec ratio insinuata a Theodoreto est alieius momenti, quia Deus in verbis suis nullum animal in specie nominavit, sed usus est verbis indefinitis, vel distributis, *dominamini piscibus maris*, inter quos balene continentur, et universis animalibus, quæ moventur super terram, in quibus etiam feræ comprehenduntur.

14. *Dubium secundum an dictum dominium extendatur ad alia præter bruta.* — *Resolutio quoad res infra bruta.* — Secundo interrogari potest, an hoc dominium limitandum sit ad

animalia. Videtur enim hoc significari, cum specialiter dicitur, *dominamini piscibus maris*, etc., nam cum hoc dominium sit ex dono Dei solum, videtur cadere in res illas, quas ipse expressit. Respondeo, ex rebus a brutis animalibus distinctis, quædam sunt imperfectiores illis, ut plantæ, et alia mixta inanimata, vel elementia: aliae sunt perfectiores, ut homines vel Angeli. De prioribus certum est, comprehendendi sub dominio non solum specialiter pertinente ad statum innocentiae, sed etiam communi et connaturali humanæ naturæ, ita docet D. Thomas, d. art. 2. Quod probat primo ex verbis Gen. 1: *Et præsit universæ creaturae*. Quæ verba nunc in vulgata leguntur, *præsit universæ terra*: et iterum, *Replete terram et subjicite eam*. Unde Gregorius Nissenus, lib. de Opific. homin., cap. 3, dicit, *homini datum esse imperium, cum in maris pisces, tum in terræ belluas, aerisque volucres, in jumenta, in terram denique universam*. Si ergo terra hominis dominio tradita est, etiam omnia, quæ ex illa generantur. Deinde hæc omnia sunt facta propter hominem, et ad illius usum, vel immediate data sunt, vel mediate, quia plantæ datae sunt cunctis animantibus terræ, ut habeant ad vescendum: ergo si animantia sunt sub hominis potestate, multo magis plantæ, eademque ratio est de cæteris rebus inferioribus. Notat autem D. Thomas aliter exercere hominem dominium circa animalia, quam circa inferiora, nam animalibus dominatur aliquo modo imperando, quia cum illa sint capacia cognitionis et memoriae, ac experientiae, possunt signis et nutibus excitari et assuefieri, ut obedient, atque ita potest homo aliquo modo illis imperare. Circa alias vero res homo exercet dominium tantum illis utendo, et executione potius, quam imperio. Et fortasse propter hanc causam expressius fuit declaratum dominium in animantia, quam in cæteras res inferiores, vel etiam quia dominium circa animantia erat in illo statu aliquo modo supernaturale: circa res vero inferiores naturale sufficiebat.

15. *Resolutio quoad res supra hominem, id est, Angelos*. — De rebus autem superioribus, ut sunt Angeli, nulla est quæstio, nam certum est, neque humanum dominium ex natura rei ad Angelos extendi, cum illi sint altioris ordinis et naturæ, neque etiam speciali privilegio primo homini concessum esse. Quia neque hoc alicubi legitur, neque est divinæ providentiae consentaneum, quia Deus servat convenientissimum ordinem providentiae suæ, inferiora per superiora gubernando. Unde licet in statu

innocentiae multa facerent Angeli in subsidium hominum, in iis potius Deo, quam hominibus ministrabant, vel etiam ut superiores, inferiores juvabant, sicut etiam nunc faciunt.

16. *Quoad res æquales homini videtur etiam datum dominium*. — *Resolutionis pars una*. — De æqualibus vero, id est, de hominibus inter se, an homini datum sit dominium in alios homines, dubitari potest, tum quia illud fundamentum dominii, quod est, factum esse hominem ad imaginem Dei, ad dominium supra homines extenditur, tum etiam, quia tale dominium est humanæ naturæ consentaneum, et potuit esse in statu innocentiae necessarium ad hominis indemnitatem, ut neque ab aliis hominibus detrimentum aliquod pati posset, sicut de feris dicebamus. Sed quia hoc dominium de facto non fuit in usu in illo statu, ideo quæstio hæc melius et plenius infra tractabitur, explicando, qualis futurus esset ille status si Adam non peccasset; pendet enim ex aliis, quæ prius dicenda sunt, et ideo nunc breviter dicimus, nullum peculiare dominium in alios homines datum esse Adamo in illo statu, præter illud, quod naturale est, vel quantum aliquo modo tale esse potest, quia nihil aliud cum fundamento affirmari potest, cum scriptum, aut revelatum non sit, neque ex aliis conditionibus status innocentiae necessario sequatur. Accepit igitur capacitatem hujus dominii, nam hæc naturalis est, et illa tantum probatur, ex verbis, *ad imaginem et similitudinem nostram*.

17. *Pars altera*. — Deinde accepit potestatem superioris in uxorem, quæ potestas aliquod genus dominii est, et est suo modo naturale jus, quoniam vir caput est mulieris, ut ait Paulus ad Ephes. 5, et ideo monet, ut mulier subdita sit viro, ad Colos. 3, et idem habetur 1, Petrus 3, quod jus sine dubio naturale est, unde etiam in statu innocentiae servatum est. Neque contra hoc obstat, quod post peccatum dictum est mulieri, *sub viri potestate eris*: quasi illa fuerit pena peccati, et non ex primaria institutione naturæ; respondet enim Augustinus, lib. 11, Gen. ad lit., c. 37, significatam ibi esse servitutem quamdam, quæ est cuiusdam conditionis, potius quam dilectionis, et in hoc sensu ait, maritum habere dominium in mulier, *quod non meruit natura, sed culpa*, et Rupertus, lib. 3, in Gen., cap. 21, ponderat, non solum dixisse Deum, *sub viri potestate eris*, sed etiam addidisse, *ipse dominabitur tui*, quod aliquid amplius indicat, nempe necessitatem quamdam parendi. Quod

nos scholastico more explicare possumus, quod in statu innocentiae fuit mulier sub potestate directiva viri, propter peccatum vero facta est sub potestate coerciva, et fortasse non solum voluit Deus declarare legitimam potestatem viri in uxorem, sed etiam praedicere, quam molesta et incommoda sepe futura erat mulieribus illa subjectio in natura lapsa. Nam permissio hujus mali poena peccati esse potuit. Quod potest a simili explicari ex 1, Regum 8, ubi Samuel jus regis explicuit, non tantum potestatem, sed etiam abusus ejus indicando.

18. *Assertio tertia bipartita per quam satis fit oppositis in num. 4*. — Tertio dicendum est, dominium hominis super animantia quantum ad usum aliquo modo majus esse post peccatum, quam antea, quamvis prius fuisse nobilis et perfectius. Explicatur, quia in statu innocentiae non indigeret homo usu animalium ad sustentationem vitæ, quia ex fructibus terræ sufficienter, et sine sollicitudine, ac labore sustentaretur. Item non uteatur homo lana, aut pellibus animalium ad corporis tegumentum, quia in eo statu vestibus non indigeret. Item neque uteatur animalibus ad vehiculum, ut ait D. Thomas, dicta quæst. 91, propter corporis robur, et quia fortasse non multum peregrinaretur, neque cum labore, et defatigatione corporis nimium ambularet. In his ergo usibus excedit nunc usus hujus dominii in hominibus lapsis. At vero altera pars declaratur, quia homines uterantur his animalibus vel ad usum scientiæ, vel ad elevandam mentem in Deum, et laudandum illum ex illorum cognitione, et consideratione, vel ad honestam animi recreacionem et jucunditatem, ut D. Thomas eodem loco docet. Hic autem usus ex suo genere nobilior est, et in illo statu altiori modo exercetur. Quod intelligendum est ex vi status, et communiter, seu regulariter loquendo: nam per auxilia divinæ gratiæ fortasse datum est aliquibus hominibus in hoc statu naturæ lapsæ, ut in hoc usu creaturarum multos etiam homines status innocentiae excesserint. Ex his vero oriebatur quæstio, an in statu innocentiae futurus fuisse usus carnium. Item an futura essent particularia dominia, et rerum divisio. Sed hæc tractabuntur melius infra lib. 5, explicando totum illum permanentem statum sub illa hypothesi, *si primi homines non peccarent*, nunc enim, ut dixi, solum de statu primorum hominum agimus.

CAPUT XVII.

UTRUM PRIMUS HOMO IN STATU GRATIÆ CREATUS FUERIT.

1. *Introductio sequentium quæstionum*. — Hactenus solum explicuimus naturales perfectiones, quas homines in creatione sua acceperunt, et quedam dona, seu beneficia Dei illis super addita ad supplendos, vel cavendos aliquos defectus, homini in pura natura spectato connaturales, quæ dona homini dari possent, illisque indigeret, etiamsi ad supernaturalem finem et gradum non elevaretur. Imo etiam de facto aliqui theologi putant, ita fuisse hominem creatum in statu, quem vocant integratissimam, et innocentiam naturæ, sine intrinseca elevatione ad statum gratiæ, quamvis negent ex divina intentione, seu ordinatione Dei extrinseca ad supernaturalem finem fuisse creatum. Quia vero ad illum finem non pervenit homo, nec pervenire potest sine habitibus, et actibus gratiæ: ideo videndum superest, an etiam hæc supernaturalia dona primo homini collata fuerint, et quando illa receperit.

2. *Suppositio ad præsentis capitinis resolutionem certa ex fide*. — *Stabilitur ex Concilio Arausicanio*. — *Ex Tridentino*. — *Ex Patribus*. — In quo puncto imprimis supponimus tanquam de fide certum, Adam ante lapsum, gratiam sanctificantem habuisse, ita videtur perte docere Concilium Arausicanum II, dicens in can. 49: *Natura humana etiam si in illa integratæ, in qua est condita permaneret, nullo modo scipsum creatore suo non adjurante, servaret*. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit. Igitur ante lapsum habuit natura humana in primo patenre salutem gratiæ. Idem definire videtur Concilium Tridentinum, sessione quinta, can. 1, ubi sic inquit: *Siquis non constitutur primum hominem Adam cum mandatum Dei in Paradisi fuisse transgressus statim sanctitatem et justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, etc., anathema sit*. Ubi particula constitutus, in rigore non significat idem quod conditus, seu creatus, sed solum indefinite, quod ante peccatum jam esset gratiam adeptus. Sicut in can. 2, subjungit Adam acceptam a Deo sanctitatem et justitiam perdidisse, et sess. 6, c. 7, dicit homines in justificatione accipere veram, et Christianam justitiam, quam Adam sua inobedientia sibi, et nobis per-